

אחרי המוות

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ה', עמ' 307-309
תרגום: אורי אורלב

נעלם החלל ונעלם הזמן.

הנפש הבינה שהיא נפש בלבד, ללא גוף.

היא רחפה בצפייה דרוכה, ברעד, בדאגה, ביודעה שהיא נצבת על סף תעלומה גדולה ובת-קול נשמעה:

- יהיה עליך לחזור לאדמה, אל בני האדם ולהתבונן בתוצאות מעשיך. וכך עד סוף כל הדורות, עד יום הדין בבוא קץ העולם... זהו גמולך וענשך.

תמכה הנפש: מה זאת אומרת, מה מבשרות לך מלות הקול?

הכוכבים חזרו לנצנץ, לסגת למעלה כמו ערפל - הנפש ירדה לארץ. היא נעצרה.

הנה שוב האדמה - קן הנמלים, שוב האנשים - הפרורים, שוב דמעות, דאגות, אנוחות. והיא רואה הכל באופן ברור יותר וחשה יותר עמוק. באשר היתה עטופה בגוף, העבודה לספוק צרכי גופה העניקה לה שכחה - עתה היא רק מחשבה ורגש. "וכך עד סוף כל הדורות, עד יום הדין בבוא קץ העולם... זהו גמולך וענשך".

מה משמעותו של גזר הדין הזה? רועדת הנפש

היא נכנסה אל בין בני האדם מונעת בלח על-טבעי, ללא כל שליטה על תנועותיה, כמו מוזהב הנשא ברוח. מבית לבית, ממשפחה למשפחה. ראתה עצב ושחוק ושאלה אחזת בהלה:

מדוע עלי לנדוד ולהסתפל, ולסבל פשאיני יכולה לעשות דבר?

ואז נשמע קול:

את מגיעה אף ורק אל בין אלה שפגשת בחיך עלי אדמות, אל בין אלה שהתחככת בהם בנדיך עלי אדמות והשפעת על מהלך חיייהם ומהות נפשם. תפגשי כאן את ילדיך, את ילדי ילדיך. תפגשי את בני משפחתך הקרובים והרחוקים ביותר, את ילדיהם ואת נכדיהם; תפגשי כאן את כל אלה שהיו שווים לך, ואת הפחיתים ממוך בחיך; תפגשי את משרתיך, את ילדיהם, את פועלי היום ואת בעלי המלאכה, כל מי שחיך נגעו בו אפלו למשך יום אחד, ותראי מה עשית למענם ומה זכלת לעשות. הנה הגמול והענש שלך.

הנשמה הבינה את יעודה.

- והיום שוב אינך יכולה לעשות דבר - המשיך הקול - את יכולה רק לשמח או להתיסר, ויכלת העשייה תשוב אליך אף ורק כאשר יעלמו העקבות האחרונים של מעשיך הרעים - או חסר המעש שלך - מעל פני האדמה. אז תהפכי לרוח החשכה, לרוח הטובה. אז כאשר אחרון עקבות מעשיך הטובים שזרעת על פני הארץ יעלם מבין בני האדם ורק עקבות הרע יותרו - תהפכי לרוח הרע וארוה תהיי.

- והיכן ילדי? - שאלה הנפש.

- כל אלה הם ילדיך - השיב הקול.

הנודים החלו.

ישראל קורצאק קורצאק
ישראל תפרא קורצאק

רִאשָׁתָּה הַנֶּפֶשׁ שְׂכָל מַעֲשֵׂה טוֹב שֶׁעָשִׂיתָ בְּחַיִּיךָ מִשְׁגֵּשׁ, גִּדֵּל וְאוֹגֵר כּוֹחַ, וְכָל מַעֲשֵׂה רַע מִכְפִּיל אֶת עֲצָמוֹ כְּפֶל-כְּפִלִּים וּמִתְחַזֵּק. וְרַבִּים הָיוּ הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים וְרַבִּים הָיוּ הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים וְהַשְׁפָּעָתָם עֲבָרָה מִדּוֹר לְדּוֹר, מִמָּאָה לְמָאָה, זְחָלָה וְהִתְפַּתְלָה, הִתְחַבְּרָה וְנִקְרָעָה שְׁזוּרָה בְּכָאֵב וּדְמָעוֹת חֲדָשׁוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְרָעִים חֲדָשִׁים, זָרְמָה בְּעָרוֹץ שֶׁהִלָּךְ וְהִתְרַחֵב, פָּשְׁטָה עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, הַקִּיפָה אֶלְפֵי וּמִלְיוֹנֵי מִשְׁפָּחוֹת.

מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפֶשׁ הִיָּתָה אַחֲרָאִית גַּם עַל כָּל מַעֲשִׂיהֶם שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁפָּגְשָׁה בְּחַיִּיךָ, וְגַם עַל מַעֲשִׂיהֶם וְחַיִּיהֶם שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁחֲנִכּוּ חַיִּיכֶיךָ. וְכָל אֶחָד הֵיךָ לְאֶלֶף.

בְּחַיִּיךָ עָלִי אֲדָמוֹת הַצִּילָה פַּעַם הַנֶּפֶשׁ מִשְׁפָּחָה בְּמִצּוּקָה – זֶה הִיָּה מַעֲשֵׂה טוֹב. הַשְׁפָּעָתוֹ חִלְחַל לְתוֹךְ כָּל מִי שֶׁהֶעֱנִיקָה לוֹ הַמִּשְׁפָּחָה בְּתוֹרָה, וְהִלָּאָה מִשָּׁם, כְּאִשָּׁר אֱלֹהִים הָאֲחֵרוֹנִים הֶאֱצִילוּ לְאַחֲרִים בְּתוֹרָם.

הַנֶּשְׁמָה גִּרְמָה בְּחַיִּיךָ עוֹלָם לְאָדָם. הָאָדָם שֶׁנִּפְגַּע הִיָּה אֵב לְאַרְבָּעָה וְהָעוֹלָם חִלְחַל לְחַיִּי יְלָדָיו, וּלְחַיִּי כָּל אֱלֹהִים שֶׁעָמַם נִפְגְּשׁוּ אוֹתוֹ אָדָם, יְלָדָיו וְנִכְדָּיו, בֵּין שֶׁהִיָּה קָרוֹב אֵלֵיהֶם אוֹ רָחוֹק.

הַנֶּפֶשׁ הִיָּתָה אַחֲרָאִית לְכָל, וְהִיא שְׂמָחָה אוֹ הִתִּיסָרָה.

וְכָךְ נִשְׁזַר הַכָּל בְּכָל, נִקְשָׁר אוֹ נִתַּק, נִפְרַס כְּמוֹ רֶשֶׁת קוֹרֵי עֶכְבִּישׁ שֶׁל טוֹב וְרַע, וְרַק נֶפֶשׁ שֶׁהֶעֱנִיקָה לָהּ הַהֲאָרָה וְזָכָתָה לְאֵלֻמוֹת יָכֹלָה לְהַבְחִין הִיָּכֵן חִלְקָהּ בְּמִלְאָדֶי הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים וְהָרָעִים, בְּתַחוּשׁוֹת הַכָּאֵב וּבְשִׂמְחָה, בְּאִשָּׁר וּבִיסוּרִים, הִיָּכֵן נִכְרַת הַשְׁפָּעָתָה, הִיָּכֵן וְצוּאָת מַעֲשִׂיָּה, וְהִיָּכֵן מַעֲשִׂי צָאצָאִי צָאצָאִי.

הַבִּינָה הַנֶּשְׁמָה שֶׁהִיא חַיָּה, לְמִרוֹת שְׁנִטְפָּרָה, חַיָּה בְּשִׁרְשֶׁרֶת הַדּוֹרוֹת, קִיּוּמָה שְׁזוֹר בְּרֶשֶׁת קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, וְהִיא חַיָּה וְקִיּוּמָת כְּטוֹב וְרַע. וְכָל זֹאת בְּעֻקְבוֹת מַעֲשִׂי יְדִיָּה בְּמִשְׁדָּר רַגַע קָצֵר שֶׁל חַיָּיָה עָלִי אֲדָמוֹת.

הָרַע וְהַטּוֹב הִתְפּוֹגְגוּ כְּדִי לַחֲזוֹר וּלְהוֹפִיעַ כְּהֵד בֵּין בְּנֵי אָדָם אַחֲרִים, לְהִשְׁתַּלֵּב בְּתוֹךְ רֶשֶׁת מַעֲשִׂיהֶם שֶׁל אֲנָשִׁים חֲדָשִׁים, בְּמִרְחָק שֶׁל מֵאוֹת מִיל, מֵאוֹת שָׁנִים רָחוֹק יוֹתֵר וּמֵאַחֵר יוֹתֵר.

הַבִּינָה הַנֶּפֶשׁ מָה מִשְׁמָעוֹת חַיִּיו הַקְּצָרִים שֶׁל אָדָם אֶחָד, מָה מִשְׁמָעוֹת מַעֲשֵׂה הַפְּעוּט בְּיוֹתֵר, אִידֵּךְ מִמִּשְׁדָּר הַמַּעֲשֵׂה לְחַיּוֹת וְלִגְדֵּל, וְלְמִרוֹת שְׁנִינְעֵלָם מִיָּד מַעֲנִינוֹ שֶׁל בֵּן תְּמוּתָהּ, הוּא חַי וְגִדֵּל לְעֵין הַהִשְׁתַּחֲחָה, בְּמַחֲשָׁבָה וּבִרְגֵשׁ.

הַנֶּפֶשׁ מִתִּיַּסֶּרֶת וְאִינָה מִסְגָּלֶת עֵתָה לַעֲשׂוֹת דְּבָר עַד אֲשֶׁר יַעֲלֶם הֵהָד הָאֲחֵרוֹן שֶׁל מַעֲשִׂיָּה הָרָעִים אוֹ הַטּוֹבִים בְּשִׁרְשֶׁרֶת הַדּוֹרוֹת. אוֹ אִז תִּהְיֶה לְמִלְאָד אוֹ לְשִׁטָּן.

”זֶהוּ גִמּוּלְךָ וְעִנְשְׁךָ”.

פַּעַם הַטּוֹב יָדוֹ עַל הָעֲלִיוֹנָה, פַּעַם גּוֹבֵר הָרַע, וְהַנֶּפֶשׁ מִרְעִידָה, סוֹבֵלֶת וּמִמְתִּינָה.

רַק עוֹד בְּאָדָם אֶחָד נוֹתְרוּ עֻקְבוֹת מַעֲשִׂיָּה הָרָעִים, אֲבָל אוֹתוֹ אָדָם שׁוֹב מִפִּיץ אֶת הָרַע וְהַנֶּפֶשׁ אַחֲרָאִית לְכָךְ.

שׁוֹב דּוֹרוֹת שֶׁל סֶבֶל, דְּאָגָה...

עַד אֲשֶׁר גּוֹעַ הֵהָד הָאֲחֵרוֹן שֶׁל הָרַע בְּדוֹר הָאֲרָבָעִים.

הַנֶּפֶשׁ נִהְפְּכָה לְמִלְאָד, זָכָתָה לְכוֹחַ הַעֲשִׂיָּה וְהִיא יוֹצֵאת עֵתָה לְהַאֲבֵק בְּרַע. וְהַמַּאֲבֵק גּוֹרֵם לָהּ עֲנֵג, אִידֵּךְ הִיא יָכֹלָה לְפָתֵחַ בְּמַאֲבָקָה דּוֹרוֹת רַבִּים קֵדָם לָכֵן, עוֹד בְּחַיִּיךָ עָלִי אֲדָמוֹת.

מִדּוּעַ לֹא הִתְחִילָה אִז?